

РОЗРОБКА ТА ОБГРУНТУВАННЯ МОДЕЛІ ОБЛІКОВОГО ПЕРІОДУ ТА ПРЕДСТАВЛЕННЯ ВИХІДНОЇ УЗАГАЛЬНЕНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

АНОТАЦІЯ. Обґрунтовано модель облікового періоду, що використовується в програмних засобах автоматизації обліку. Зосереджено увагу на моделі фіксованої періодизації як найбільш виправданій при створенні програмного забезпечення АСБО, приведено умови її реалізації у програмних продуктах. Проаналізовано різні моделі періодизації облікового періоду та представлення вихідної інформації.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: модель, обліковий період, інформаційні технології обліку, вихідна інформація, узагальнена інформація.

АННОТАЦИЯ. Обоснована модель учетного периода используемая в программных средствах автоматизации учета. Сосредоточено внимание на модели фиксированной периодизации как наиболее оправданной при создании программного обеспечения АСБУ, приведены условия ее реализации в программных продуктах. Проанализированы различные модели периодизации учетного периода и представления выходной информации.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: модель, учетный период, информационные технологии учета, исходная информация, обобщенная информация.

ANNOTATION. The model of the reference period used in software tools to automate accounting. Focuses on a fixed model of periodization as the most justified in making software ASA, are the conditions of its implementation in software. Analyzed different models of periodization of the period and represent the output.

KEYWORDS: model, reference period, excluding information technology, background information, summary information.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку інформаційних систем бухгалтерського обліку на вітчизняних підприємствах характеризується переходом на якісно новий ступінь, зумовлений впливом науково-технічного прогресу на специфіку інформаційних технологій. При цьому більшість вітчизняних розробників розглядає створюване ними програмне забезпечення лише як інструмент ведення обліку і тому прагне вносити в програми якомога менше технологічних обмежень, пов'язаних із можливістю

внесення виправлень у дані заднім числом, залишаючи відповідальність за виконання таких змін на бухгалтері. Програми, що не допускають внесення змін у бухгалтерські записи інакше як методом сторнування, не прижилися на вітчизняному ринку. Водночас чимало західних розробок побудовано на інших принципах. У них введені бухгалтерські записи після виконання спеціальної процедури підтвердження раз і назавжди змінюють обороти пов'язаних з ними рахунків, і будь-які їх зміни можуть бути проведені тільки методом сторнування. Власне кажучи, бажання встановити якомога менше число обмежень відносно зміни даних заднім числом і прагнення до максимальної керованості протягом періоду, протягом якого утворено вихідні форми, і зумовлює різноманіття підходів до моделювання циклічності процедур обліку.

Актуальність теми. У ситуації, що склалася, потрібен перехід на новий методологічний рубіж, спираючись на адекватні інформаційні технології, що забезпечують стійкість до зміни обчислювальної платформи, масштабність, інтегрованість, відкриті компонентну архітектуру, нарощувану функціональність, конвергенцію, відповідні проактивним (попереджувачим) методам управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми визначення сутності облікової інформації, методології її формування та організації в управлінні діяльністю підприємств дістали певне висвітлення в працях вітчизняних учених, зокрема М.Т. Білухи, М.І. Бондаря, Ф.Ф. Бутинця, Б.І. Валуєва, З.В. Гуцайлюка, В.М. Добровського, В.П. Завгороднього, А.Г. Загороднього, М.В. Задорожного, А.М. Герасимовича, Л.М. Кіндрацької, Г.Г. Кірейцева, В.М. Костюченко, М.В. Кужельного, Ю.А. Кузьминського, В.О. Ластовецького, С.О. Левицької, В.Г. Лінника, Л.Г. Ловінської, В.Ф. Максимової, Є.В. Мниха, В.Б. Моссаковського, М.С. Пушкарка, О.А. Петрик, О.М. Петрука, С.В. Свірко, В.В. Сопка, П.Я. Хомина, І.Д. Фаріона, М.Г. Чумаченка, В.Г. Швеція і зарубіжних економістів Й. Бетге, А. Беррі, С.М. Бичкової, Ван Бреда, Вінсента Дж. Лава, М.Ю. Медведєва, М.Р. Метьюса, Г.Г. Мюллера, В.Ф. Палія, М.Х. В. Перера, В.І. Подольського, Дж. Робіна, Я.В. Соколова, В.І. Ткача, М.В. Ткача, Е.С. Хедриксена, Ч. Хорнгрена.

Найважливішою властивістю автоматизованої системи масштабу підприємства, включаючи інформаційні системи (ІС) бухгалтерського обліку, стає її здатність рости та змінюватися разом із бізнесом, який вона підтримує. Розв'язати цю проблему без комп'ютерних технологій неможливо.

Метою дослідження є розробка та обґрунтування моделі облікового періоду та представлення вихідної узагальненої інформації.

Завдання дослідження — дослідити модель облікового періоду та представлення вихідної інформації в умовах застосування інформаційних технологій обліку.

Об'єкт дослідження — інформаційні технології обліку щодо представлення вихідної узагальненої інформації

Предметом дослідження є моделі облікового періоду в умовах використання інформаційних технологій обліку.

Виклад основного матеріалу. Модель облікового періоду розуміють як сукупність способів ведення системи перехідних сальдо рахунків бухгалтерського обліку й стану картотек, можливостей вибору тимчасового інтервалу в побудові вихідних форм, а також склад обмежень, що накладаються на функції внесення змін у дані попередніх періодів, реалізовані в конкретній системі автоматизації обліку.

На відміну від поняття «звітний період» модель облікового періоду є характеристикою технології обробки даних, прийнятою в конкретній програмній системі. У рамках моделі облікового періоду звітний період розуміють лише як часовий інтервал для побудови відповідних вихідних форм, регламентований потребою в складанні зовнішньої та внутрішньої звітності підприємства. На відміну від технології ручного обліку за використання програмного забезпечення АСБО є значно більша гнучкість технології. Традиційна циклічність: місяць → квартал → рік, безумовно, підтримується і більшістю програмних систем, проте тут потенційно немає таких жорстких обмежень. Це стосується як періодичності побудови звітних форм, так і способів ведення системи перехідних сальдо рахунків, а також можливості внесення змін у початкові дані заднім числом.

Можна виокремити три основні групи моделей облікового періоду:

- моделі нескінченного періоду;
- моделі гнучкої періодизації;
- моделі фіксованої періодизації.

Моделі нескінченного періоду ґрунтуються на припущенні, що будь-які облікові дані в автоматизованій системі можуть бути піддані довільному коригуванню за будь-який період і будь-які вихідні форми можуть бути отримані за довільний діапазон дат.

Схему інтерпретації даних у рамках моделі нескінченного періоду подано на рис. 1.

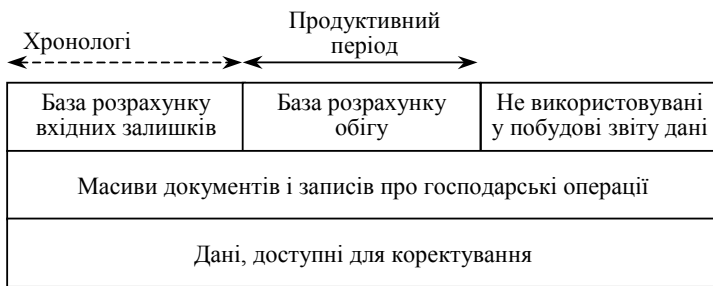

Рис. 1. Схема функціонування моделі нескінченного періоду

Модель нескінченного періоду має два різновиди.

У першому побудова будь-яких звітів вимагає повного перерахунку підсумкових даних за всю передісторію використання системи. Перевагою такого підходу є відносна простота підтримки цілісності бази даних за всіх можливих коригувань первинної інформації за будь-який період, оскільки система не зберігає жодних проміжних підсумків, і тому не може виникати критичних ситуацій щодо не стикування первинних і підсумкових даних за різні періоди через аварійне переривання транзакцій. Водночас, очевидним недоліком є явна неефективність системи щодо розрахунку підсумків останніх звітних періодів, оскільки для цього необхідний повний перерахунок усієї сукупності даних. З найвідоміших розробок цей варіант моделі був реалізований у ранніх версіях деяких програмних продуктів фірм «Омега» та «Ланке».

Другий різновид моделі припускає використання контрольних точок— тих або інших меж періодів (місяців, кварталів або років), на початку яких зберігаються необхідні підсумкові дані — залишки синтетичних й аналітичних рахунків, стан картотек ТМЦ і т. ін. (рис. 2).

Рис. 2. Схема функціонування моделі нескінченного періоду з контрольними точками

Цей різновид моделі дозволяє ефективніше, з істотно меншими тимчасовими витратами одержувати підсумкову інформацію поточного звітного періоду, оскільки в розрахунках відштовхується від даних найближчої до його початку контрольної точки. Водночас, у разі виникнення аварійних ситуацій під час коректування даних, що передують контрольній точці, або просто через некоректні дії користувачів тут можуть виникати проблеми з розбіжністю первинних даних і проміжних підсумкових контрольних точок. З найвідоміших систем автоматизації обліку такий підхід реалізований у програмах фірм «КомТех» і «Фоліо».

Моделі гнучкої періодизації ґрунтуються на тому, що тут довжина облікового періоду може перевизначатися довільним чином. Фіксується лише одна точка— початок періоду, яка й береться як база для розрахунку оборотів.

Моделі гнучкої періодизації мають два різновиди.

Перша допускає зміну початку облікового періоду тільки вперед (рис. 3.). Цей різновид моделі реалізований у системах «1С:Підприємство» і «БЕСТ».

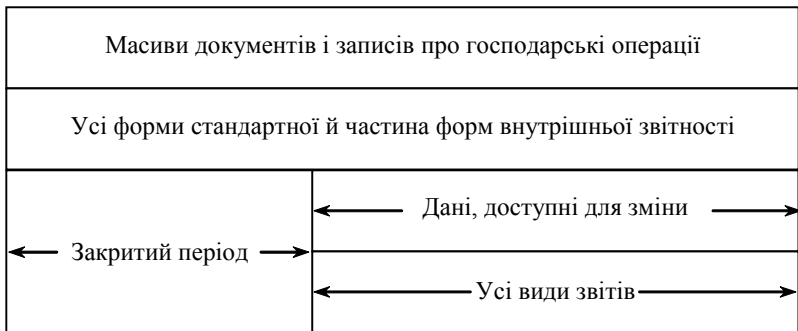

Рис. 3. Модель гнучкої періодизації із закритим періодом

Тут для зміни облікового періоду відрізок від початку попереднього періоду до початку наступного «закривається» для всякого коригування, перераховують дані наступної контрольної точки, і тепер уже вона стає базисом для виконання подальших розрахунків. Кінець звітного періоду для побудови вихідних форм не фіксується й може бути будь-яким, більшим дати початку періоду. При цьому в базі даних системи зберігаються відомості про обороти «закритого періоду», і вони можуть бути використані для побудови звітів. Проте коректування даних «закритих періодів» уже не допускається.

Інший різновид моделі базується на тому, що обліковий період може бути встановлений будь-яким у межах терміну використання системи (рис. 4). Послідовно саме такий підхід був реалізований у ранніх версіях програми «Янус» фірми «Порт».

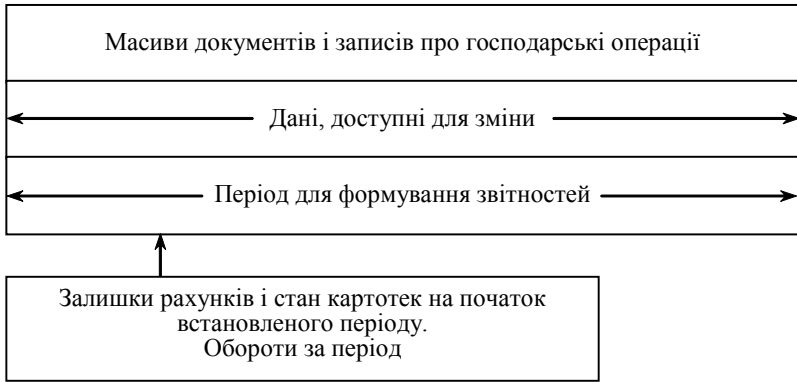

Рис. 4. Модель гнучкої періодизації зі змінним періодом

У цьому різновиді моделі гнучкої періодизації для завдання періоду встановлюється як його початок, так і кінець. Програма виконує розрахунок даних контрольної точки, відповідної вказаній користувачем даті початку періоду, а також обороти за період у всіх об'єктах обліку. Введені дані, що припадають на поточний період, змінюють величину оборотів, а якщо вводяться записи, що передують початку періоду, то оперативно перераховуються й дані контрольної точки. За такої організації даних швидкодія програми під час отримання звітів за обраний період істотно зростає, оскільки обороти обраного періоду перераховуються безпосередньо в момент введення чи коректування даних.

Найчастіше застосовується модель фіксованої періодизації. Для неї характерне те, що звітний період має фіксовану довжину, визначену в процесі розробки системи. Як правило, ним є місяць.

Технологія використання програмного забезпечення, базованого на цій моделі, будується так.

На початку експлуатації системи в її базу даних вводяться залишки всіх рахунків, що використовуються, і стан картотек на початок місяця, починаючи з якого передбачається використовувати програму. У перебігу місяця в базу даних вводиться інформація, що належать до поточного місяця. Під час переходу до на-

ступного місяця дають старт спеціальній процедурі, яка виконує автоматичний розрахунок сальдо, що впливають, рахунків і встановлює їх як вхідні сальдо наступного місяця.

Така технологія роботи дуже близька до тієї, що застосовується у веденні ручного обліку. Проте є й істотна відмінність: більшість вихідних форм тут може бути побудована не лише за поточний місяць, а й за будь-яке число місяців, оскільки вхідні сальдо та обороти попередніх місяців зберігаються в базі даних. Часто-густо є можливість отримання вихідних форм і за будь-який інтервал дат, які не обов'язково збігаються з початком і кінцем місяця.

Є безліч різновидів моделей фіксованої періодизації, реалізованих у різних програмних системах. У більшості з них передбачена функція «відкоту», тобто повернення в попередні місяці, внесення змін заднім числом і перенесення змін на весь ланцюжок подальших місяців.

Вважається, що модель фіксованої періодизації найприродніша, і тому саме її застосування понад усе виправдано у створенні програмного забезпечення АСБО. Проте в її реалізації мають ураховуватися такі умови.

1. Дискретна регульованість довжини періоду. Це означає, що користувач повинен мати нагоду встановити як основний період місяць або квартал. Найприроднішою є квартальна періодизація даних, оскільки квартал — основний період для складання звітності, і тому ПЗ має давати можливість вільного доступу до функцій коригування даних протягом кварталу. Водночас, на багатьох підприємствах склався місячний цикл облікових робіт, і для них має бути передбачена можливість щомісячного групування даних.

2. Можливість одночасної роботи з даними поточного й попереднього періодів. Ця вимога необхідна для того, щоб забезпечити можливість накопичувати дані поточного звітного періоду тоді, коли звітність за попередній період ще не сформована, і тому може бути необхідне втручання в дані минулого періоду.

3. Прозорий доступ до даних двох останніх років для побудови вихідних форм. Ця вимога необхідна для забезпечення можливості побудови звітів за фінансовий рік, відмінний від календарного, що необхідно для складання внутрішньофірмової звітності для підприємств з іноземними інвестиціями. У зв'язку з цим необхідна також можливість побудови вихідних форм за будь-який діапазон дат у перебігу двох останніх років.

4. Прозорий перехід від одного періоду до іншого, включаючи можливість коректування даних минулих періодів. При цьому права користувачів на виконання такого коректування мають бути програмно регульованими. Хоча внесення змін у дані минулих періодів не цілком правомірні, тиражована програмна система повинна мати можливість їх виконання. У цьому сенсі ПЗ АСБО слід свідомо розглядати лише як інструмент обліку.

5. У процесі коректування даних минулих періодів система повинна дозволяти за необхідності виконувати автоматичний або напівавтоматичний перерахунок усього ланцюжка періодів, аж до періоду, встановленого звітним, для приведення відповідної йому контрольної точки поточного періоду (вхідних сальдо рахунків і стану картотек) у відповідність із даними передісторії.

За організації масиву господарських операцій, що ґрунтується на підтримці механізму рекурсії хронологічного взаємозв'язку, такий перерахунок може істотно спрощуватися навіть при внесенні змін за минулі періоди в стан рахунків, що зачіпають ланцюжки завершальних записів, наприклад, рахунків, що закриваються в кінці кожного періоду. Крім того, може бути передбачена можливість організації оперативного перерахунку оборотів рахунків поточного періоду у разі введення коригування або видалення кожного окремого бухгалтерського запису масиву господарських операцій, оскільки в цьому випадку час побудови багатьох вихідних форм не залежатиме від обсягу масиву господарських операцій і фактично дорівнюватиме часу, необхідному для групування вже розрахованих підсумків і їх належного оформлення.

Сучасне програмне забезпечення АСБО дозволяє одержувати найрізноманітнішу вихідну узагальнену інформацію. Тут, однак, не існує жодних стандартів на способи отримання підсумкових даних, представлення вихідної інформації та технології роботи з нею.

Водночас уже в роботах Б. В. Алахова [1; 2] ідеться про необхідність уніфікації способів представлення вихідних форм і побудови їх моделей, відмінних від моделей накопичувальних реєстрів, прийнятих у ручному обліку. Це питання розглядається і в інших працях, наприклад, у [3].

Проте запропонована в [1; 4] технологія роботи з вихідними формами орієнтована виключно на пакетний режим обробки даних, що цілком природно для існуючого на тогочасний рівень розвитку інформаційних технологій. Відповідно до пакетної обробки ув'язувалися й способи представлення вихідної інформації, орієнтовані на якомога повніше віддзеркалення її в невеликому наборо-

рі вихідних форм. А за справжнього рівня розвитку програмного забезпечення АСБО технологія роботи з ним іманентно інтерактивна, а тому й способи отримання вихідної інформації та моделі її представлення можуть і повинні відрізнитися від прийнятих для переважного застосування пакетного режиму.

Основними передумовами цього щодо ПЗ АСБО є:

- можливість багаторазового виконання перерахунків;
- довільна послідовність отримання синтетичних й аналітичних вихідних форм;
- відсутність наперед заданої схеми групування облікових даних;
- наявність розвинутих засобів групування й аналізу підсумкових даних.

За рахунок високого ступеня автоматизації обчислювальних процедур у АСБО порівняно з ручним обліком досягається багатоваріантність технології отримання вихідної інформації. Якщо за ручного обліку існує чітка послідовність маніпуляцій із даними за схемою: первинний документ → журнал-ордер → головна книга → звітність, то в разі використання АСБО така технологія обробки даних не є обов'язковою й може застосовуватися з найрізноманітнішими варіаціями.

Завдяки можливості багаторазового виконання перерахунків і достатньо високої обчислювальної потужності ПЕОМ у сучасних програмних системах реалізовано можливість отримання синтетичних і аналітичних вихідних форм у довільній послідовності. Наприклад, можна отримати відразу головну книгу, минаючи стадію формування журналів-ордерів і дебетових відомостей. Звичайно, у процесі її побудови програма обчислить і обороти, і відповідні сальдо балансових рахунків у вказаному періоді, але це відбудеться непомітно для користувача, якщо, звичайно, не враховувати часу, необхідного для виконання розрахунків і побудови друківаних форм, який може бути значним за великого обсягу початкових даних. Головне те, що внутрішній технологічний ланцюжок виконання послідовності розрахунків залишається непомітним для бухгалтера, оскільки виконується системою автоматично.

Через це в низці програмних систем замість отримання й друку розрізнених вихідних форм пропонується інтерактивна технологія роботи з вихідною інформацією методом послідовних розшифрувань.

Її суть у тому, що програма як початкова інформація для аналізу пропонує користувачу відразу кінцеві результати, повну кар-

тину фінансового стану на цей момент, як правило, подану у формі оборотного балансу. При цьому така форма подається не у вигляді образу текстового файлу, а як таблиця, що має розвинуті засоби навігації за даними. Установивши маркер таблиці на ту чи ту позицію звіту, бухгалтер може отримати найрізноманітніші аналітичні розшифрування, пов'язані з рахунком, що цікавить його.

Така технологія частково реалізована в розробках фірм «ІС», «Парус», «Інфін», «Хакерз Дизайн» «Інформатик» і деяких інших.

Наприклад, у програмних продуктах фірми «Парус» є спеціальні режими роботи, у яких можна переглядати операції, пов'язані з підсумковими цифрами різних вихідних форм. У будь-який момент користувач може отримати, наприклад, оборотний баланс і, вибравши той або інший рахунок, ініціювати процедуру вибірки записів про господарські операції, що прямо впливають на величину його оборотів у перебігу встановленого періоду. При перегляданні цих операцій користувач може їх відкорегувати або ввести нові записи. За завершення роботи з вибіркою обороти й сальдо рахунків, що витікають, задіяні в змінених операціях, автоматично перераховуються системою. Така технологія роботи з вихідною інформацією дозволяє зокрема, спростити низку робіт, пов'язаних із завершенням періоду, наприклад, таких як закриття рахунків.

Така технологія в системах автоматизації фірми «Парус» реалізована також у роботі з відомостями оборотів товарно-матеріальних цінностей та обліку реалізації. Тут у відомість включається не лише вартісна інформація, а й дані оборотів і залишків відповідних аналітичних рахунків у натуральному виразі. Особливо зручним застосування інтерактивної технології виявляється за обліку реалізації, оскільки дозволяє швидко відібрати відомості з дебіторської та кредиторської заборгованості у взаєморозрахунках із тим чи іншим покупцем. Крім того, в роботі з відомістю обліку реалізації є спеціальний блок, що дозволяє зібрати й проаналізувати дані про ефективність продажу та оборотності тих або інших видів товарів.

Найзагальніша схема багатоступінчатої вибірки даних реалізована в програмі «Фінанси без проблем». Тут безпосередньо з оборотного балансу користувач може сформувавши аналог сторінки головної книги, що цікавить його рахунки, вийти на оборотну відомість аналітичних об'єктів, що враховуються на рахунку, а також отримати вихідну форму, що являє собою аналіз динаміки

змін вихідного сальдо рахунку за днями періоду. З кожної переліченої форми-розшифрування можна вийти на конкретний набір операцій, що сформували ті чи ті обороти, і відкоригувати їх. По завершенні роботи з вибіркою операцій дані вихідних форм автоматично перераховуються.

Крім перелічених форм розшифрування позицій обігового балансу, «Фінанси без проблем» дозволяють проглянути величини фіксованих параметрів рахунків, досягнуті на кінець обраного розрахункового періоду, оскільки вони також можуть динамічно змінюватися в процесі запису операцій. Отже, тут реалізована достатньо завершена схема аналізу даних за методом «згори вниз», від синтетичних показників до аналітичних, дозволяючи представляти інформацію в різному ракурсі. На жаль, проте, аналіз параметрів рахунків обмежується тільки досягнутими значеннями фіксованих параметрів. Для перегляду й аналізу величин їх оборотів, а також для аналізу оборотів і підсумкових значень екстра-параметрів, які є важливим елементом організації аналітичного обліку в цій програмі, користувач повинен складати описи додаткових вихідних форм, що певною мірою збільшує трудомісткість робіт щодо введення системи в експлуатацію.

На нашу думку, якщо стартовою позицією аналізу є оборотний баланс, то він повинен бути таблицею, що допускає вільне переміщення у стовпцях і рядках. При цьому користувач повинен мати нагоду організувати запити, що дозволяють проводити аналіз окремих позицій, який може включати:

- розшифрування оборотів обраного рахунку в розрізі рахунків, що кореспондують із ним (сторінка головної книги);
- розшифрування в розрізі залишків та оборотів аналітичних рахунків, пов'язаних із обраним;
- динаміку зміни сальдо обраного рахунку в перебігу заданого періоду;
- розшифрування оборотів обраного рахунку у формі машинних аналогів журналів-ордерів і дебетових відомостей;
- форми аналізу даних натурально-вартісного обліку, якщо аналітичні об'єкти обраного рахунку враховуються також і в натуральній формі;
- перелік господарських операцій, із яких сформувалися обороти й сальдо (що впливає) обраного рахунку.

У загальному вигляді схему взаємодії вихідних форм у процесі використання методу послідовних розшифрувань подано на рис. 5.

Рис. 5. Схема методу послідовних розшифрувань

Розшифрування 1—5 мають будуватися у формі таблиць, що допускають повноцінну навігацію за даними і, у свою чергу, дозволяють розшифровувати свої окремі позиції у вигляді переліку господарських операцій, що допускає коректування й поповнення, результати яких мають оперативно відображатися на стані відповідних позицій форм у всій траєкторії руху під час повернення назад, до форми вищого рівня агрегації. П'ятий тип розшифрувань найдоцільніший і найможливіший за реалізації систем автоматизації обліку, базованих на концепції уніфікованої моделі представлення облікових даних, оскільки тут записи масиву господарських операцій звичайно включають натуральні дані, і тому доступ до них є відносно простим з алгоритмічного погляду.

Для комплексів бухгалтерських АРМ технічна реалізація такого типу розшифрувань може виявитися достатньо ускладненою через те, що функції натурального обліку тут звичайно виносяться в окремі підсистеми, і тому в АРМ зведеного обліку можуть

бути недоступні як відповідні дані, так і функції їх обробки. Водночас елементи технології послідовних розшифрувань можуть бути реалізовані й у локальних АРМ, наприклад, за описаними вище принципами побудови такої технології в системах автоматизації фірми «Парус». Для локальних АРМ комплексів цей принцип роботи з вихідною інформацією є особливо корисним в обліку взаєморозрахунків із постачальниками й покупцями, оскільки звичайна інформація про рух матеріальних цінностей вводиться на одній ділянці, а операції щодо їх оплати на іншій, і тому коли робиться зведення даних про оплати й відвантаження, зручно відразу одержувати інтегровану інформацію обох цих ділянок. Природно, повною мірою це можливо тільки в разі використання програмного забезпечення АСБО, що функціонує на основі інтегрованої бази даних.

У разі реалізації в інструментальних системах технологія послідовних розшифрувань підсумкової інформації повинна передбачати також убудовані форми аналізу змін параметрів рахунків, оскільки в таких системах, наприклад, натуральні показники нерідко відображаються саме в параметрах, і тому важливий зручний доступ для перегляду як отриманих ними кінцевих значень, так і для відображення динаміки змін, яка під час використання параметрів рахунків може виступати аналогом відповідних оборотів.

Інтерактивна технологія послідовних розшифрувань дозволяє істотно зменшити потребу в друку вихідних форм, полегшити пошук помилок і неповноти введення даних, а також за рахунок можливості оперативного коригування локалізованих початкових даних і автоматичного перерахунку підсумків полегшити виконання низки функцій, пов'язаних із завершенням облікового періоду, наприклад, закриття рахунків. Природно, реалізація запропонованої технології має включати також функції друку щодо запиту користувача всього переліку форм, які включаються в процес послідовного розшифрування загальних підсумків.

Висновки. У теперішньому програмного забезпечення АСБО використовуються чотири типи моделей документообігу, які по-різному інтерпретують роль і місце документів у загальній технології функціонування програмної системи, а також їх взаємозв'язки із системою записів на рахунках. Розглянуто моделі облікового циклу, що використовуються в побудові програмного забезпечення АСБО. Найефективнішою визнана модель фіксованого періоду й для неї визначено основні вимоги до конкретних реалізацій у програмних системах.

Розроблено принципи реалізації інтерактивної технології отримання, обробки й аналізу підсумкових даних в автоматизованих системах на основі методу послідовних розшифрувань показників. Застосування інтерактивної технології роботи з вихідною інформацією дозволяє знизити потребу в друкуванні проміжних підсумків і полегшити виконання низки процедур завершення звітного періоду.

Розроблено принципи реалізації інтерактивної технології отримання, обробки й аналізу підсумкових даних в автоматизованих системах на основі методу послідовних розшифрувань показників. Застосування інтерактивної технології роботи з вихідною інформацією дозволяє знизити потребу в друці проміжних підсумків і полегшити виконання низки процедур завершення звітного періоду. Для ефективного використання запропонованої технології роботи з вихідною інформацією розроблено орієнтовані на неї моделі компактного представлення вихідних форм. Подано загальну модель групування й аналізу даних аналітичного обліку, орієнтовану на інтерактивну технологію роботи з вихідною інформацією.

Література

1. *Алахов Б. В.* Комплексная автоматизация учета с применением ЭВМ / Б. В. Алахов. — М.: Финансы, 1969. — 112 с.
2. *Алахов Б. В.* ЭВМ и моделирование задач промышленного учета / Б. В. Алахов. — М.: Статистика, 1974. — 128 с.
3. *North D.* Institutions, institutional change and economic performance. Cambridge, 1996. — №10. — 1997. — С. 15.
4. *Аглицкий И.* Третье поколение российских систем автоматизации бухгалтерского учета / И. Аглицкий, И. Быстров // Computer Week-Moscow. — 1997. — № 1—2. — С. 51.

Стаття надійшла до редакції 10.11.2012